

PIJPEKOPPEN UIT AFVALLAGEN VAN WITTENBURG

door Jan van Oostveen

In aflevering PKN 12,47 schreef de heer Smiesing over zijn vondsten van Wittenburg. Deze vondsten betroffen echter een vrij kort tijdsbestek, nl. 1725-1735. Hier wil ik graag een breder tijdsbestek behandelen.

Locatie

Het terrein van mijn opgravingen (*afb. 1*) is gelegen tussen de Kattenburgervaart (zie 4), de Grote Wittenburgerstraat (5), de Derde Wittenburgerdwarsstraat (6) en de Tweede Wittenburgerdwarsstraat (7). Op dit terrein heb ik op drie plaatsen (1, 2,3) in oude afvallagen gegraven.

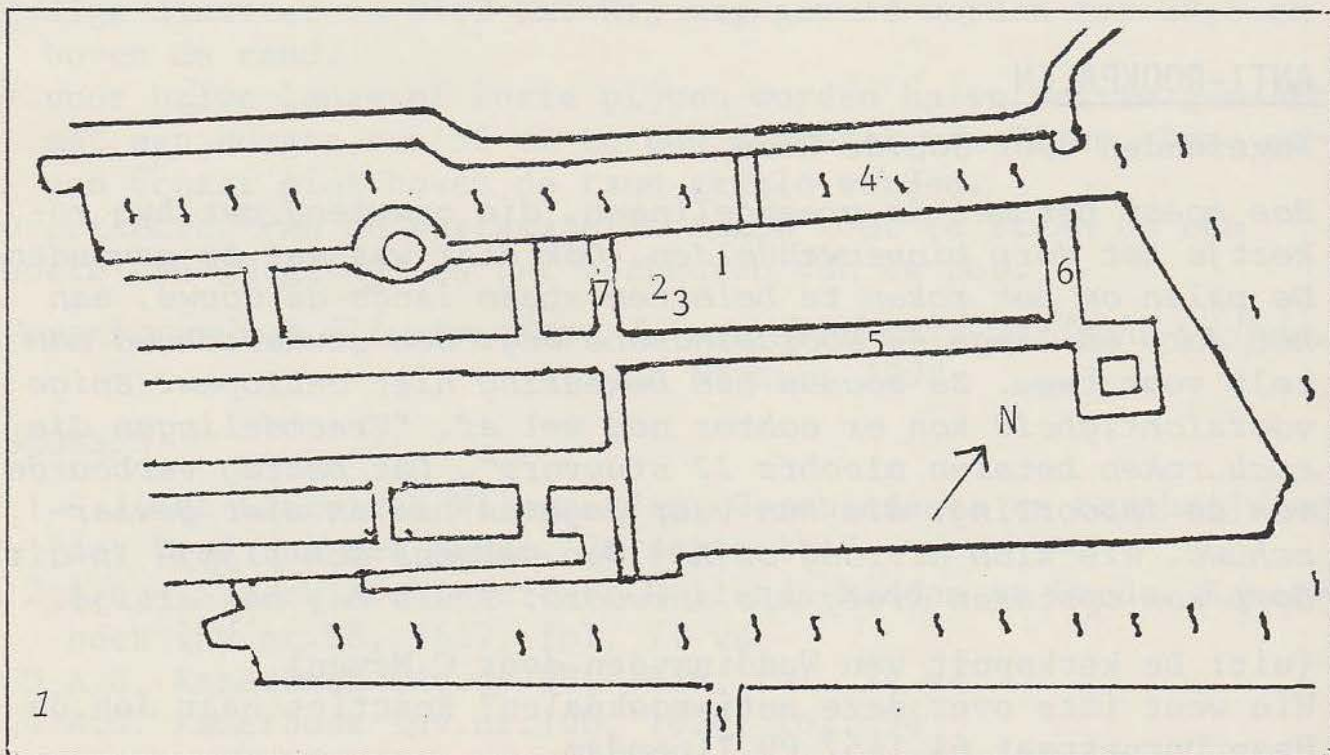
17e-eeuws materiaal uit locatie 1

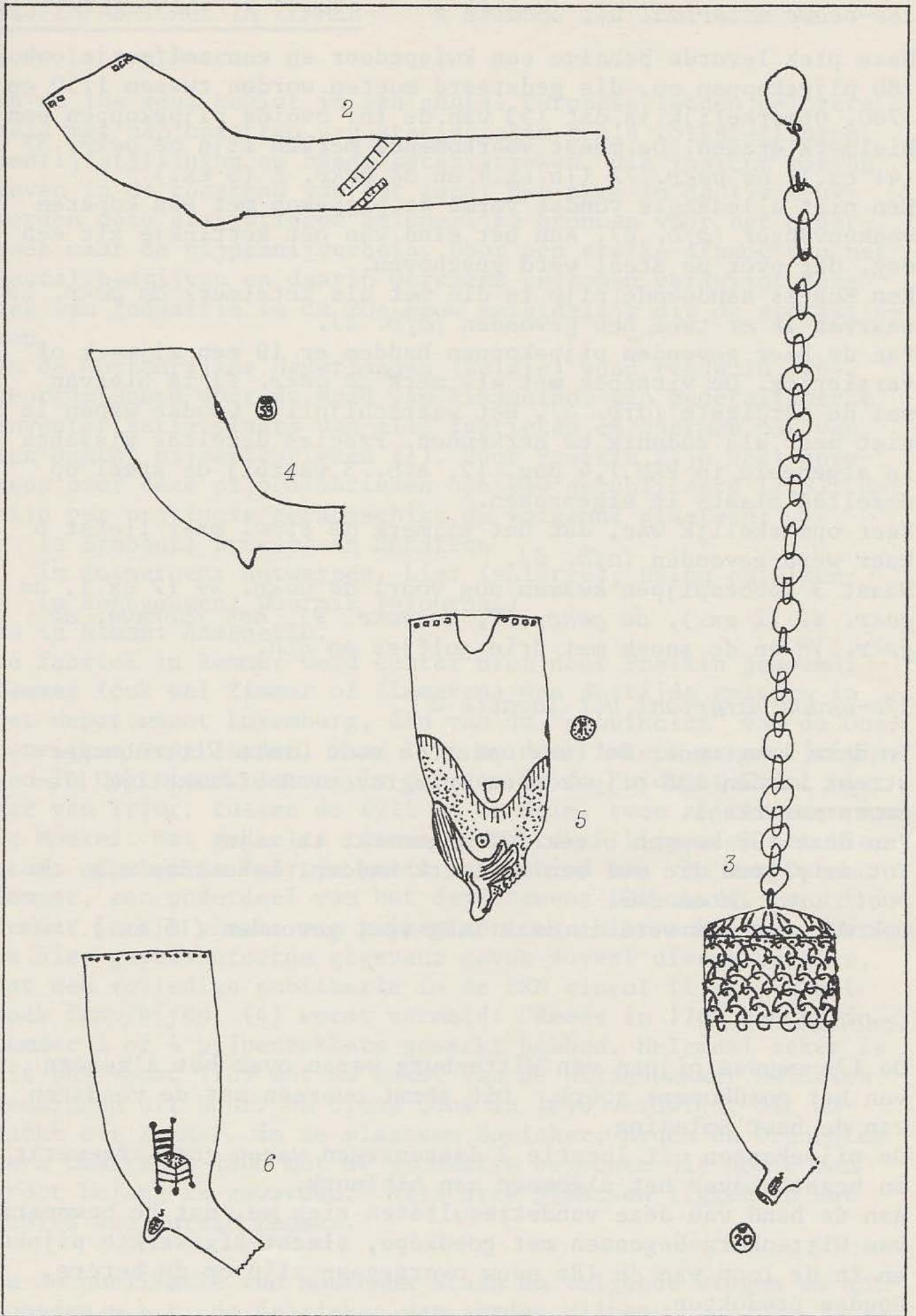
Uit deze afvallaag langs de Kattenburgervaart werden ca. 1000 pijpekoppen geborgen. Het grootste gedeelte hiervan was ongemerkt of droeg de *stippenroos* (77 ex.)

Tot de meest gevonden gemerkte pijpen behoorden de Amsterdamse merken *SM*, *TW* (*monogram*), *RW* (*monogram*) en *WS*.

Tot de geheel versierde pijpen behoorden 1 barokpijp en 1 Jonaspip.

Een ietwat bijzonder exemplaar is de overigens slecht afgewerkte pijp (*afb. 2*) met behalve een kopradering ook een radering op de steel.

18e-eeuws materiaal uit locatie 2

Deze plek leverde behalve een kwispedor en een zalfpotje ook 180 pijpekoppen op, die gedateerd moeten worden tussen 1750 en 1780. Opmerkelijk is dat 153 van de 161 ovoïde pijpekoppen een hielmerk dragen. De meest voorkomende merken zijn *de gekr. 83* (41 ex.), *de gekr. 75* (16 ex.) en *de gekr. E* (5 ex.)

Een niet alledaagse vondst vormt de pijpekop met een koperen vonkenvanger (*afb. 3*). Aan het eind van het kettinkje zit een oog, dat over de steel werd geschoven.

Een Engels aandoende pijp is die met als ketelmerk *de gekr. 59* waarvan ik er twee heb gevonden (*afb. 4*).

Van de hier gevonden pijpekoppen hadden er 19 een zijmerk of versiering. De vissebek met als merk *de gekr. 41* is hiervan wel de aardigste (*afb. 5*). Het waarschijnlijk Goudse wapen is niet meer als zodanig te herkennen. Precies dezelfde vissebek is afgebeeld in PKN 1,4 pag. 12, *afb. 3* waarbij de steel op dezelfde plaats is afgebroken.

Zeer opmerkelijk was, dat het zijmerk *de stoel* maar liefst 6 keer werd gevonden (*afb. 6*).

Naast 3 lobbenpijpen kwamen nog voor: *de gekr. 24* (2 ex.), *de gekr. 47* (2 ex.), *de gekr. 81*, *de gekr. 91*, *het fortuyn*, *de gekr. VR* en de snoek met drie golfjes en *HLLR*.

17e-eeuws materiaal uit locatie 3

In deze laag onder de laag onder de oude Grote Wittenburgerstraat werden 138 pijpekoppen opgegraven. Hoofdzakelijk 17e-eeuws materiaal.

Van deze 138 koppen bleek 70% ongemerkt te zijn.

Tot de pijpen die wel een hielmerk hadden, behoorden o.a. *de posthoorn*, *IM* en *IWB*.

Ook de *puntroos* werd in deze laag veel gevonden (15 ex.)

Conclusie

De 17e-eeuwse pijpen van Wittenburg waren over het algemeen van het goedkopere soort. Dit stemt overeen met de vondsten van de heer Smiesing.

De pijpekoppen uit locatie 2 daarentegen waren goed afgewerkt en bezaten over het algemeen een hielmerk.

Aan de hand van deze vondstresultaten zien we, dat de bewoners van Wittenburg begonnen met goedkope, slecht afgewerkte pijpen en in de loop van de 18e eeuw overgegaan zijn op de betere, Goudse produkten.